De Levende Natuur 76 (10):209-212 (1973)

OKTOBER 1973 JAARGANG 76, AFL. 10

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS Jr EN JAC. P. THIJSSE

Truffels zoeken met een vlieg

L. VAN DER HAMMEN

Truffels zijn ondergrondse vruchtlichamen van Ascomyceten. Vooral de soort *Tuber melanosporum* is een zeer gezochte lekkernij, die men vindt in de nabijheid van de wortels van eiken (Steeneik, Donzige eik). Men herkent de groeiplaatsen aan het afsterven van de planten: er ontstaan kale plekken die er uitzien of de vegetatie is afgebrand. Daar de vruchtlichamen 5-20 cm diep in de grond verborgen zitten (en bovendien door hun donkere kleur moeilijk van de omringende aarde te onderscheiden zijn), heeft men verschillende methoden ontwikkeld om truffels op te sporen. Men werkt voor dit doel vooral met gedresseerde honden en varkens (die afgaan op de karakteristieke geur); de honden geven door krabben in de grond de plaats aan waar de truffels verborgen zitten, varkens door wroeten met hun snuit. Men zoekt truffels in het winterhalfjaar, van november tot in februari. In Frankrijk worden ze op grote schaal verzameld in de Périgord en in de Midi (ze worden ook wel gekweekt). In februari 1973 was ik in de gelegenheid kennis te maken met een minder bekende methode van verzamelen. Mijn vriend en collega Dr. Yves Coineau van het Laboratoire Arago in Banyuls-sur-Mer, was door zijn werk als bodemzoöloog geïnteresseerd geraakt in de bodemfauna van „truffières" (zoals de plaatsen genoemd worden waar truffels groeien) en was daarbij in contact gekomen met een specialist in het zoeken daarvan. Deze specialist, Henri Ruffiandis ge-

De Levende Natuur 76 (10):209-212 (1973)

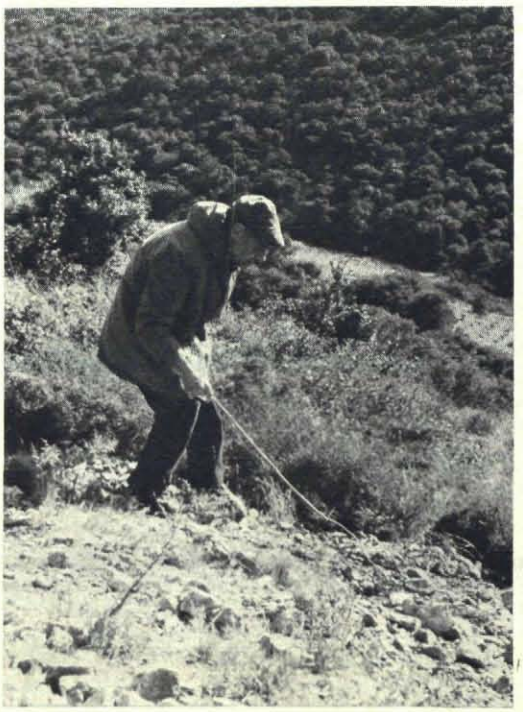

Fig. 1. *Het aftasten van de bodem met een* Buxus-*tak. Een „truffière" vormt een opvallend kale plek in het landschap.*

heten, is een oud-officier, thans directeur van een coöperatie van wijnboeren. Hij is een groot liefhebber van alles wat met truffels te maken heeft en auteur van een boek getiteld „Mon amie la truffe"; in zijn jeugd leerde hij truffels zoeken van een dorpspastoor. Ruffiandis had beloofd voor mij een demonstratie te geven van de door hem gevolgde methode. Deze demonstratie viel juist in de tijd dat ik begonnen was mij te oriënteren in de waarneming van geuren en paste dus uitstekend in dat kader. Hoewel het truffelseizoen al ten einde liep en er iets te veel wind stond, dacht Ruffiandis, op een zonnige dag, dat het toch wel zou lukken. Hij sprak telefonisch met ons af dat hij ons aan het begin van de middag zou opwachten in Maury, een stil plaatsje, ongeveer 30 km van Perpignan. Samen met hem begaven wij ons op weg naar Bélesta, in de omgeving waarvan hij zijn demonstratie zou geven.

Het terrein waarheen wij gingen, wordt gevormd door een tamelijk steile helling, vroeger gedeeltelijk als wijngaard gebruikt, en nu met een zeer ruige begroeiing van Tijm, Lavendel, *Cistus,* vele doornplanten en hier en daar een Steeneik. Onze gids leidde ons over de helling naar de „truffières" (inderdaad opvallend kale plekken). Hij plukte een *Buxus*-tak, waarvan hij alle bladeren verwijderde behalve een bosje aan de top, en begon daarmee de grond af te tasten (fig. 1, 2). Daarbij lette hij erop dat zijn schaduw niet in de looprichting viel. Het bleek dat hij zocht naar een tamelijk grote bruine vlieg *(Suillia gigantea* Meigen), een Helomyzide waarvan de larven zich ontwikkelen in truffels en die daarom haar eieren legt op plaat-

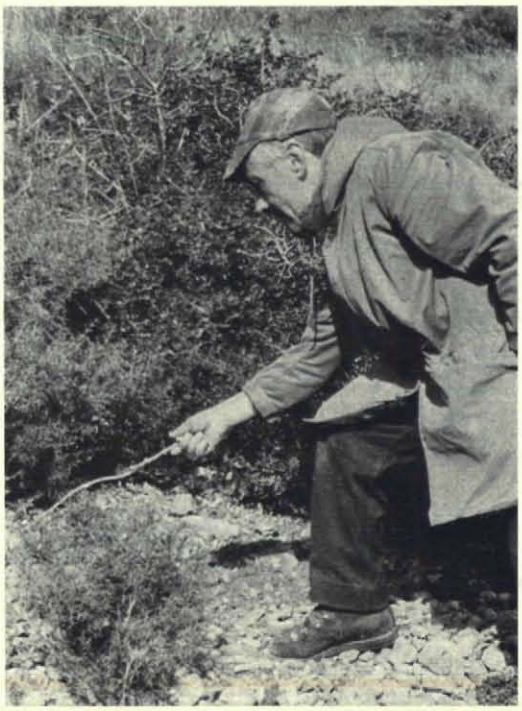

Fig. 2. *Het zoeken is een geconcentreerde bezigheid; daarbij mag de schaduw niet vallen in de looprichting.*

De Levende Natuur 76 (10):209-212 (1973)

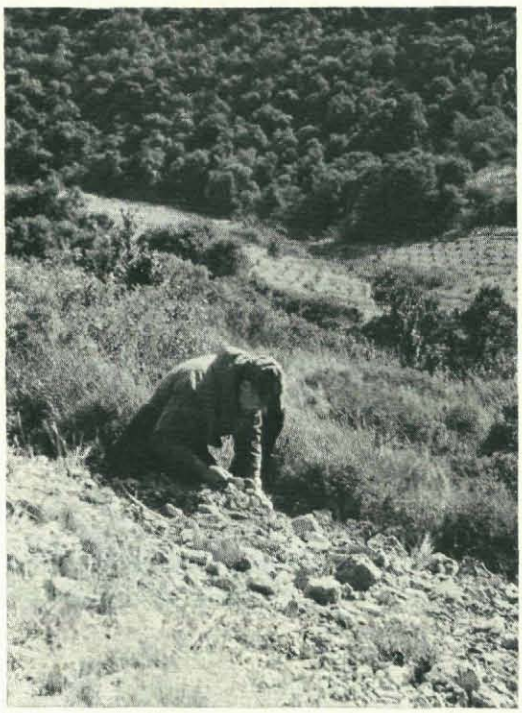

Fig. 3. *Op de plaats waar de vlieg* Suillia gigantea *Meigen opvliegt, begint men te graven.*

sen waar truffels in de grond zitten. Joeg hij met zijn *Buxus*-tak zo'n vlieg op, dan begon hij ter plaatse in de grond te wroeten, zowel met een klein pikhouweel als met zijn handen (fig. 3). Het is nu de bedoeling, en dat was voor mij bijzonder interessant, aan de grond te ruiken of er inderdaad truffels aanwezig zijn, en dan al gravende en de geur van handen aarde opsnuivend (fig. 4) een toenemende concentratie van de geur te vervolgen. De truffelgeur is zeer karakteristiek, enigszins zoet en fris, verwant aan de geur van vruchten en gelijkend op die van gekookte rode bieten. Inderdaad heeft de grond, op enige afstand van een truffel, al zeer duidelijk die geur en ook voor mij was het niet moeilijk verschillen in geurconcentratie vast te stellen. Het zoeken bleek een fascinerende bezigheid, archaïsch van karakter, sterk appellerend aan onze animale zijde. Twee dagen later had ik de gelegenheid kennis te maken met een ander aspect van de geur. Coineau, behalve bioloog ook gastronoom en amateur-kok, had enkele truffels samen met eieren in een gesloten glazen pot bewaard. De truffelgeur is zo sterk dat hij door de eischaal heendringt. Bij het openen van de pot ruikt men de truffelgeur in hoge concentratie; hij vertoont dan grote overeenkomst met de onaangename geur van carbid.

Ruffiandis vertelde ons tijdens het zoeken nog dat het zinloos is te proberen truffels te vinden door, zonder enige verdere aanwijzing, een „truffière" geheel om te woelen. Truffels zijn, met het oog alleen, zeer moeilijk in de grond te vinden. Bovendient vernielt men door volledig omwoelen het my-

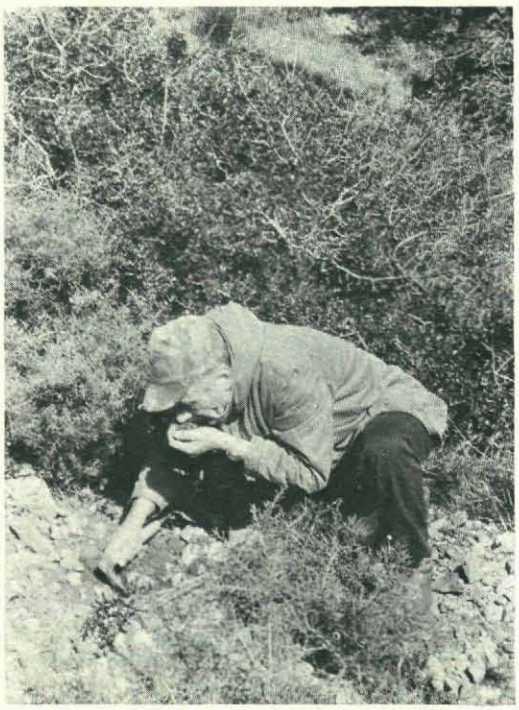

Fig. 4. *Al ruikend aan handen aarde, probeert men een toenemende concentratie van truffelgeur te vervolgen.*

aarde, pro-

idelijk die geur en ook voor mij was
het niet moeilijk verschillen in geurconcen-

Fig. 4. *Al ruikend aan handen*

De Levende Natuur 76 (10):209-212 (1973)